SLOVESNÁ VALENCE V ČEŠTINĚ NERODILÝCH MLUVČÍCH

ANDREA HUDOUSKOVÁ

VERB VALENCY IN NON-NATIVE CZECH
The paper presents the results of the analysis of verb valency in non-native Czech on the basis of the learner corpus MERLIN. In order to confirm the hypothesis based on previous studies on valency in non-native Czech, i.e. that non-native speakers overuse prototypical patterns and central meanings of verbs, the use of verbs and their valency frames were examined in 148 texts at CEFR levels A2, B1, and B2. The research based on 3350 occurrences of verbs leads to the conclusion that the number of valency patterns and expressed meanings indeed does not significantly increase with higher level of proficiency.

Keywords: verb valency; Czech for foreigners; learner corpus; CEFR levels

ÚVOD

Tento článek na základě zkoumání žákovských textů v korpusu MERLIN představuje slovesnou valenci v češtině nerodilých mluvčích na úrovních A2, B1 a B2. Cílem výzkumu bylo ověřit hypotézu vyplývající z předchozích studií (viz Rosen 2017; Škodová 2018; Škodová 2020; Hudousková 2021), že nerodilí mluvčí se omezují na centrální valenční rámce a významy sloves, a zjistit, jakým způsobem se liší valence sloves na jednotlivých úrovních a zda lze v tomto směru vysledovat určitý vývoj od úrovně A2 k úrovni B2.

Po krátkém představení dosavadního výzkumu slovesné valence v češtině a v oblasti češtiny pro cizince v oddílech 1 a 2 bude v oddíle 3 představen vlastní výzkum založený na žákovském korpusu MERLIN,

statistické výsledky a zobecnění týkající se slovesné valence na jednotlivých úrovních a konkrétní příklady užití sloves *být* a *mít*, kolokací a nejčastějších typů chyb v češtině nerodilých mluvčích. Oddíl 4 shrne nejdůležitější závěry a poukáže na otevřené problémy, jimž se bude třeba v budoucnu věnovat.

1 VÝZKUM SLOVESNÉ VALENCE V ČEŠTINĚ

Zkoumání slovesné valence má v českém kontextu dlouhotrvající tradici (Sgall 1967; Panevová 1974–1975; 1980; 1998; 2020; Daneš a Hlavsa 1981; Grepl a Karlík 1998; 1986), která v rámci různých teoretických koncepcí směřuje k popisu sémantických typů predikátů, valenčních rámců sloves a větných vzorců v češtině. Poněkud odlišný přístup zastává Čermák (1991), jenž prosazuje lexikální a čistě syntagmatický přístup založený na kolokacích jednotlivých sloves, které lze na základě jejich ustálenosti, pravidelnosti a frekvence zobecnit do sémantických tříd.

Pro češtinu jsou k dispozici rozsáhlé valenční slovníky, ať již tištěné (Svozilová, Prouzová a Jirsová 1997; 2005), či elektronické, k nimž se řadí Vallex (Lopatková et al. 2020) a VerbaLex (Hlaváčková 2008).

Zatímco pro češtinu tedy existují jak propracované teoretické popisy valence sloves, tak obsáhlé praktické příručky, je v oblasti češtiny pro cizince množství prakticky využitelných materiálů velmi omezené. Patří k nim například *Seznam nejfrekventovanějších českých sloves: s označením vidu, rekce a s příklady* (Confortiová 1968). Z Čermákova pojetí valence vychází příručka *Paradigmatika a syntagmatika českého slova* (Čermák a Holub 2005). Studií, která sice nemíří do oblasti češtiny pro cizince, ale lze ji pro tento účel využít, je monografie *Skladební funkce a pád v korpusu: frekvenční analýza* (Jelínek 2015). Všem těmto publikacím je společný frekvenční přístup, v prvních dvou případech k samotným slovesům, v posledním uvedeném přímo ke konkrétním slovesným vazbám. Nevýhodou těchto publikací je, že jako takové je není snadné využít přímo ve výukové praxi pro

rozvíjení znalosti slovesné valence u nerodilých mluvčích, neboť nezohledňují jejich potřeby a jazykovou úroveň.

2 VÝZKUM SLOVESNÉ VALENCE V ČEŠTINĚ NERODILÝCH MLUVČÍCH

Valenci sloves v češtině nerodilých mluvčích bylo v poslední době věnováno několik studií, které docházejí ke společnému závěru, že nerodilí mluvčí češtiny mají tendenci nadužívat prototypické vazby, a naopak málo užívat vazby méně běžné.

Výzkum o užití slovesných vazeb, který Rosen (2017) založil na textech žákovského korpusu CzeSL, dokládá, že nerodilí mluvčí nadužívají prototypické valenční vzorce (intranzitivní, tranzitivní s akuzativním objektem), a naopak málo užívají lexikálně specifické vzorce, např. genitivní vazby sloves.

Škodová (2018; 2020) při zkoumání užití sloves pohybu v češtině zjišťuje, že nerodilí mluvčí češtiny užívají centrální význam těchto sloves, případně další odvozené významy, které zachovávají význam pohybu, ale opomíjejí významy jiné.

Hudousková (2021) dokládá, že při užívání sloves, jejichž komplementem jsou obsahové věty, se nerodilí mluvčí zaměřují na několik centrálních sloves (*myslet*, *rozumět*, *chtít*) na úkor lexikálně specifičtějších lexémů (*domnívat se*, *uvědomit si*, *chápat*, *pochopit*, *přát si*) a zároveň nadužívají lexémy spojitelné se spojkou *že* namísto jiných, méně častých spojek.

S ohledem na slovesnou valenci v češtině nerodilých mluvčích lze na základě uvedených studií vyslovit hypotézu, že se zvyšující se jazykovou úrovní se nezvyšuje ani počet valenčních rámců, ve kterých se slovesné lexémy realizují, ani počet významů, které vyjadřují.

3 VÝZKUM SLOVESNÉ VALENCE V KORPUSU MERLIN

Pro ověření výše uvedené hypotézy byl proveden výzkum slovesné valence v žákovském korpusu MERLIN. Tento korpus obsahuje texty, které vznikly v rámci písemné části Certifikované zkoušky pro cizince na jednotlivých úrovních a jejichž jazyková úroveň je tedy kvalifikovaně ohodnocena podle SERR.[1] Předmětem výzkumu byly texty na úrovních A2, B1 a B2. Počty textů na jednotlivých úrovních a počty excerpovaných sloves jsou shrnuty v tabulce 1.

Úroveň	Počet textů	Počet slovesných výskytů
A2	76	1065
B1	40	1188
B2	32	1097
Celkem	148	3350

Tabulka 1: Počet zkoumaných textů a počet zjištěných slovesných výskytů v korpusu MERLIN

Na jednotlivých úrovních byly zjišťovány následující údaje:

- podíl jednotlivých skupin sloves na celkovém počtu výskytů;
- celkový počet lexémů a počet jejich valenčních realizací;[2]
- poměr jednotlivých typů valenčních realizací;
- procento předložkových a infinitivních vazeb;
- procento chyb a jejich typy;
- podíl kolokací.

Je třeba předem upozornit na to, že zjištěné údaje jsou značně ovlivněny povahou korpusu MERLIN, zejména charakterem zadání na jednotlivých úrovních a jejich malou tematickou rozrůzněností. Na úrovni A2 bylo úkolem kandidátů popsat obrázek (rodina u moře, žena v pokoji) a napsat neformální dopis. Na úrovni B1 psali kandi-

1 Council of Europe (2001).

2 Pojem *valenční realizace* bude vysvětlen v oddíle 3.1.

dáti neformální dopis na zadané téma. Na úrovni B2 byla zadána esej na témata „Všude dobře, doma nejlépe“; „Škola – základ života“; „Víc hlav víc ví“.

Takto výrazná žánrová a tematická předurčenost textů má velký vliv na volbu a míru opakování lexikálních jednotek, což může nezanedbatelným způsobem ovlivnit výsledky analýzy, které proto nelze jednoduše vztáhnout na češtinu nerodilých mluvčích jako celek. Na druhé straně je výhodou korpusu MERLIN možnost sledovat žákovský jazyk na různých úrovních pokročilosti, které jsou předem jasně definované.

Tabulka 2 shrnuje podíl sledovaných jevů na celkovém počtu slovesných výskytů na jednotlivých úrovních.

Výskyty (3350)	A2 (1065)	B1 (1188)	B2 (1097)
Sloveso[3]	45,5 %	52 %	62 %
Být	17,5 %	16,5 %	18 %
Mít	17 %	13,5 %	7 %
Jít/jet	7 %	6,5 %	2 %
Kolokace	---	1,5 %	5 %
Chyby ve valenci	13 %	10 %	6 %

Tabulka 2: Podíl sledovaných jevů na celkovém počtu slovesných výskytů na jednotlivých úrovních

Z údajů v tabulce je zřejmé, že podíl slovesných lexémů jiných než *být*, *mít*, *jít* a *jet* se vzrůstající úrovní stoupá, zatímco počet chyb ve slovesné valenci klesá. Vzrůstá také počet kolokací. Klesající podíl sloves *mít* a *jít/jet* je pravděpodobně způsoben zadáním: zatímco na úrovních A2 a B1 píší kandidáti neformální dopis s častými formulacemi typu *Jak se máš? Mám se dobře. Kdy přijedeš? Kam půjdeme?*, na úrovni B2 je zadávána argumentační esej, v níž potřeba těchto sloves klesá.

3 Jiné než *být*, *mít* a *jet*/*jít*.

3.1 VALENČNÍ REALIZACE SLOVES

Pro popis valence v češtině nerodilých mluvčích zavádíme pojem *valenční realizace*, jímž se míní konkrétní realizace slovesného lexému s určitým počtem doplnění obligatorních či fakultativních.[4]

Valenční realizace mohou reprezentovat různé realizace jednoho valenčního rámce, např. u slovesa *děkovat* (*děkovat*; *děkovat komu*; *děkovat za co*; *děkovat komu za co*), nebo příslušet ke dvěma různým valenčním rámcům slovesa, jako je tomu např. u slovesa *dělat* (1. *dělat co*; *dělat jak* – „vykonávat"; 2. *dělat komu co* – „působit").

Tabulka 3 ukazuje, že s rostoucí úrovní stoupá celkový počet slovesných lexémů a pochopitelně též i celkový počet valenčních realizací.

	A2	B1	B2
Lexémy	104	148	224
Valenční realizace	153	229	321

Tabulka 3: Počty slovesných lexémů a valenčních realizací na jednotlivých úrovních

Z tabulky však vyplývá, že průměrný počet valenčních realizací na jeden slovesný lexém zůstává na jednotlivých úrovních přibližně stejný, kolem 1,5. Navíc poměr lexémů s určitým počtem valenčních realizací zůstává poměrně stálý na všech úrovních pokročilosti. Slovesa s jednou valenční realizací tvoří 2/3 celkového počtu slovesných lexémů na dané úrovni. S každou přibývající valenční realizací se počet lexémů třikrát zmenší. Sloves se dvěma valenčními realizacemi je tedy třikrát méně než sloves s jednou realizací. Sloves se třemi valenčním realizacemi je třikrát méně než sloves se dvěma realizacemi a tak dále až do maximálního zjištěného počtu šesti různých valenčních realizací. To znamená, že se vzrůstající jazykovou úrovní se sice zvyšuje počet doložených slovesných lexémů, ale nikoli počty

4 Toto pojetí se blíží konceptu plné valence (Čech, Pajas a Mačutek 2010).

jejich valenčních realizací, a tedy ani valenčních rámců a různých slovesných významů.

Rovněž poměr mezi slovesy s různým počtem valenčních doplnění zůstává na jednotlivých úrovních stabilní, jak ukazuje tabulka 4.

Počet doplnění	1	2	3
Podíl na celkovém počtu sloves	20 %	67 %	13 %

Tabulka 4: Poměr sloves s různým počtem valenčních doplnění

Na všech sledovaných úrovních pokročilosti převládají tranzitivní slovesa se dvěma valenčními doplněními, počet intranzitivních a ditranzitivních sloves je výrazně nižší.

Výskyt předložkových vazeb a infinitivních doplnění shrnuje tabulka 5. Zatímco podíl infinitivních doplnění zůstává relativně stálý, poměr předložkových vazeb na celkovém počtu výskytů narůstá se zvyšující se úrovní.

Úroveň	A2	B1	B2
Předložková vazba	10 %	16 %	18 %
Infinitivní doplnění	4,5 %	3,5 %	3,7 %

Tabulka 5: Výskyt předložkových vazeb a infinitivních doplnění na jednotlivých úrovních pokročilosti

3.2 SLOVESA *BÝT* A *MÍT*

Jak je patrné z tabulky 2, podíl slovesa *být* na celkovém počtu slovesných výskytů zůstává na jednotlivých úrovních poměrně stálý. Při bližším pohledu je ale zřejmé, že funkce slovesa *být* se na různých úrovních poněkud proměňuje, jak ukazuje tabulka 6.

Funkce slovesa být	A2	B1	B2
Zástupné sloveso	4 %	---	---
Postoj	4 %	5 %	1,5 %
Hodnocení	0,5 %	1,5 %	5 %
Modalita	0,5 %	3 %	3 %

Tabulka 6: Funkce slovesa *být* na jednotlivých úrovních pokročilosti

Na úrovni A2 vyjadřuje sloveso *být* nejčastěji kvalifikaci (31 %), lokalizaci (23 %) a identifikaci (10 %). Ve 4 % výskytů se podílí na vyjadřování postojů (*být rád*, *je mi líto*, *být překvapen/šťasten*) a jen okrajově je součástí výrazů hodnotících (*je v pořádku*) či modálních (*je možné*). V některých případech sloveso *být* na úrovni A2 zastupuje jiná, plnovýznamová slovesa (*dneska večer určitě budu, bude jenom tvoje rodina*), což je způsob užití, který není doložen na vyšších úrovních.

Rovněž na úrovni B1 dominuje sloveso *být* ve vyjadřování kvalifikace (35 %), lokalizace (18 %) a identifikace (18 %). Podobně jako na úrovni A2 slouží také k vyjadřování postojů (*být rád*, *je mi líto*) a hodnocení (*je škoda/dobře, že*; *je zajímavé/jednoduché* + infinitiv) a ve větší míře než na úrovni A2 se podílí na vyjadřování deontické (*je možné*; *je třeba*) a jistotní (*být si jistý, že*) modality.

Také na úrovni B2 převládá u slovesa *být* vyjadřování kvalifikace (35 %), identity (28 %) a lokalizace (11 %). Vyjadřování postojů (*být rád*; *být ochotný/připraven* + infinitiv) je zde přítomno v menší míře než na nižších úrovních,[5] naproti tomu se zde sloveso *být* podobně jako na úrovni B1 objevuje při vyjadřování deontické (*je nutné*; *je potřeba*) a jistotní (*jsem si jistá, že*; *je nepochybné, že*) modality a jeho užití je na této úrovni výrazně častější ve spojení s hodnotícími výrazy (*je důležité/těžké/zajímavé* + infinitiv; *nikdy není pozdě* + infinitiv; *je schopen* + infinitiv).

5 To je pravděpodobně způsobeno rozdílností zadání na těchto úrovních, tj. neformální dopis vs. argumentační esej.

S ohledem na jazykovou úroveň se proměňují také kolokace slovesa *mít*, a jak ukazuje tabulka 7, největší pestrost kolokací je doložena na úrovni B1.

A2	B1	B2
čas, dovolenou, školu, volno, otázky, psa, kočku, děti, dobrou náladu, zájem	volno, čas, hodně práce, peníze, stáž, dovolenou, kurz, dítě, otázku, chuť, zájem, radost, nápad, zkoušku, výsledek, plány, novinky, chřipku, depresi, nemoc, úraz, problém, hlad, šanci, štěstí, cenu, pocit, odvahu, svoje místo, úspěch, zájmy, úkol, pravdu, prosbu	čas, peníze, problémy, úspěch, výhodu, zájem, zkušenosti, šanci, štěstí, smůlu, možnost, příležitost

Tabulka 7: Kolokace slovesa *mít* na jednotlivých úrovních pokročilosti

3.3 KOLOKACE

Žákovský jazyk doložený v korpusu MERLIN dokládá vzrůstající míru formulačního jazyka,[6] který se projevuje zvyšujícím se počtem kolokací, jak již bylo uvedeno v tabulce 2. Na úrovni A2 se kolokace, s výjimkou běžných kolokací se slovesy *být* a *mít* zmíněných v oddíle 3.2, téměř nevyskytují. Typy nejčastějších kolokací na nadprahových úrovních jsou znázorněny v tabulce 8.

Kolokace	mít[7]	být[8]	dát dávat	dostat (se)	vzít brát	jít	jiné
B1 (1,5 %)[9]	19 %	---	12 %	---	---	---	69 %
B2 (5 %)	19 %	17 %	5,5 %	5,5 %	4 %	4 %	45 %

Tabulka 8: Podíl jednotlivých typů kolokací na nadprahových úrovních

6 Formulaic language.

7 S výjimkou kolokací uvedených v tabulce 7.

8 S výjimkou typů kolokací vyjadřujících postoje, hodnocení a modalitu, uvedených v oddílu 3.2.

9 Podíl kolokací na celkovém počtu slovesných výskytů na dané úrovni.

Na úrovni B1 jsou ve větší míře doloženy kolokace se slovesy *mít* (*mít černé svědomí*; *mít něco v hlavě*) a *dát*/*dávat* (*dát si sraz*; *dávat jistotu*; *dávat pozor na*), většinou se ale jedná o kolokace různého typu (*co se týká čeho*; *vyřešit problémy*; *posílat srdečný pozdrav*; *to zní dobře*). V některých případech se kolokace odchylují od standardní češtiny (*dostat dojem*; *práce nás udělala lidmi*).

Úroveň B2 je charakterizována celkově vyšší mírou formulačního jazyka a širším repertoárem kolokací, zejména v kombinaci se slovesy uvedenými v tabulce 8. Nejčastější jsou opět kolokace se slovesem *mít* (*mít na paměti*; *mít vliv na co*; *mít zázemí a důvěru*; *mít dar přátelství*), následuje sloveso *být* (*být dobrým příkladem čeho*; *něco není výjimkou*; *být komu k smíchu*; *být po boku*; *být na dně*), *dát*/*dávat* (*dát životu smysl*; *dávat komu pomocnou ruku*), *dostat* (*se*) (*dostaly se mi do rukou spisy*; *dostat se někomu do paměti*[10]), *vzít*/*brát* (*vzít si jiný příklad*; *brát ohled na co*) a sloveso *jít* a jeho deriváty (*život jde dál*; *přijde mi fér*). Necelou polovinu z celkového počtu tvoří kolokace jiného typu (*spadnout z nebe*; *překonat strach*; *hrát roli*; *budovat přátelství*; *vytvářet pouto*). Na této úrovni se objevují i první příklady užití analytických predikátů (*klást důraz*; *uvést příklad*).

3.4 CHYBY

V průběhu analýzy slovesné valence v žákovském jazyce byly odhaleny různé typy chyb, které shrnuje tabulka 9.

Chyby	A2 (13 %)[11]	B1 (10 %)	B2 (6 %)
Postoje, emoce	11 %[12]	8,5 %	---
Chybná vazba	13 %	24 %	31 %
Chybné sloveso	27 %	24 %	34,5 %
Reflexivita	24 %	17 %	12 %

10 V češtině rodilých mluvčích spíše *vrýt se někomu do paměti*.

11 Číselný údaj v závorce uvádí celkový podíl chyb na celkovém počtu slovesných výskytů.

12 Číselný údaj udává podíl z celkového počtu chyb zjištěných na dané úrovni.

Chybí val. doplnění	10 %	7 %	3 %
Adv namísto adj	7 %	13 %	9 %
Chybná/žádná spojka	6 %	4 %	---
Jiná chyba	2 %	2,5 %	10,5 %

Tabulka 9: Nejčastější typy chyb zjištěných při analýze slovesné valence v žákovských textech

Jak je patrné z tabulky 9, míra chybovosti se zvyšující se úrovní klesá, na úrovni B2 je poloviční oproti úrovni A2. Tento vývoj se však netýká všech druhů chyb.

Se zvyšující se úrovní výrazně klesá množství případů, kdy schází valenční doplnění, je užita chybná spojka, nebo je spojka vypuštěna. Příklady těchto chyb na jednotlivých úrovních jsou uvedeny v tabulce 10.

Chyba	A2	B1	B2
Chybí valenční doplnění	koupit [co] pomůže [komu] rezervovat [co] ...	mám [co] ráda posílat komu [co] nevědět [co] ...	použít [co] zařadit [co] kam
Chybná/žádná spojka	zeptat se, pokud (jestli) víte, když (jestli) myslí, [že] to je fajn ...	zeptat se, [jestli] znáš ... mrzí mě, [že] takhle píšu rodiče jsou šťastní mě vidět ...	---

Tabulka 10: Chyby ve valenci, jejichž podíl klesá s rostoucí úrovní pokročilosti; hranaté závorky označují prvek, který chybí

Se zvyšující se úrovní postupně mizí chyby ve vyjadřování emocí a postojů,[13] jejichž příklady jsou uvedeny v tabulce 11, a také chyby v reflexivitě, které ale nejsou předmětem tohoto výzkumu.

13 Zvýšený podíl těchto chyb na úrovních A2 a B1 je způsoben zadáním (neformální dopis), v němž se výrazy tohoto typu často vyskytují.

A2	B1
• těší se mi na tebe • velmi jsem se potěšila o něm • bych těšit mě velmi • také moc se mi zajímavé, kdo • jsem ráda trávit celý víkend kde • těší mě na tvou odpověď • holčička se líbí moře …	• bylo mi velké radost • těším mi, že • mohl bych těšit, kdybys mi poslal • těším mě na setkání • těšila jsem se moc z něho • těším se, že se máte docela dobře …

Tabulka 11: Příklady chyb ve valenci při vyjadřování postojů a emocí

Se zvyšující se úrovní naopak přibývá chyb v užití sloves a ve slovesných vazbách, což souvisí s narůstající komplexitou žákovského jazyka. Řada z těchto chyb je způsobena interferencí z jiných jazyků, zejména u sloves myšlení a mluvení a v užití prefixů. Příklady jsou uvedeny v tabulce 12.

Chyba	A2	B1	B2
Chybné užití sloves	• ví další hosty • myslet o své rodině (= přemýšlet) • zdravit koho od koho • dostáme návštěvu • zadat otázky • řešit jet na dovolenou • mluví, kam (= říká) • trvá svůj víkend (= tráví) • provádět svátek (= slavit)…	• já vím jedno tvrzení (= znám) • myslet o čem (= přemýšlet) • myslet nad čím (= přemýšlet) • pozdravíš Petra, prosím • Odpovídá ti to? (= hodí se) • dojdu tě na nádraží (= vyzvednu) • vychovat se jak (= vzdělat se) • přišla mi ještě horší věc (= stala se) • přežít celý život (= prožít) …	• vědí teorie Darwina • myslet se na čem (= přemýšlet o čem) • o přátelství se dá říkat jen tehdy (= mluvit) • využít si život (= prožít) • přiložit úsilí • převrátit opice v člověka • lišit koho od čeho (= odlišovat) • z toho sleduje, že (= vyplývá) • přestudovat Velkou didaktiku • obránit se proti čemu • trvat s kým čas (= trávit) • tak to v životě pracuje …

Chyby ve vazbách	• zaplatit pro co • poděkovat koho, že • děkovat na co • pracuje učitelkou • mluvit komu o čem • myslet o nich (= na ně) …	• zeptat se někoho něco • zeptat se na pomoc maminku • respektovat komu • rozdělit se co s kým • trápit se z čeho • nepoprosit na nic • rozumět co • uvěřit v čem • přát si o svatbě …	• pomáhat někoho + inf • být spokojeným se svým výkonem • užívit se z čeho • bude sloužit prvním krokem • zabývat se o čem • tušit čeho • pracovat nad sebou • opřít se na koho …

Tabulka 12: Příklady chyb v užití sloves a slovesných vazbách

Na jazykové úrovni se naopak zdá být nezávislý podíl chyb způsobený interferencí z jiných slovanských jazyků, kdy je namísto adjektiva se slovesem *být* užito adverbium (*moje studium je dobře*; *jídlo je levně*; *to je snadno*).

ZÁVĚR

Zkoumání žákovského jazyka v korpusu MERLIN na úrovních A2, B1 a B2 vede k závěru, že se zvyšující se jazykovou úrovní se výrazně nezvyšuje ani počet valenčních rámců, v nichž se slovesa vyskytují, ani počet významů, které vyjadřují, což potvrzuje úvodní hypotézu a závěry předchozích studií. Představený výzkum ale přinesl i další zjištění, totiž že se zvyšující se jazykovou úrovní se 1) snižuje celkový počet chyb souvisejících s valencí sloves; 2) zvyšuje počet kolokací; 3) nezvyšuje podíl vícevalenčních (tj. tří- a čtyřvalenčních) sloves a 4) zvyšuje počet předložkových vazeb.

K těmto závěrům je třeba učinit dvě důležité poznámky. Jak již bylo zmíněno v úvodu, korpus MERLIN je velmi specifickým souborem textů, jež jsou tematicky a žánrově velmi omezené, což má nezanedbatelný vliv na užitou slovní zásobu, a tedy i na výsledky tohoto zkoumání. Především nelze přímočaře srovnat úrovně A2 a B1, na nichž kandidáti psali neformální dopisy, s úrovní B2, kterou reprezentovaly argumentační eseje. Další otevřenou otázkou je, ja-

kým způsobem se obraz slovesné valence v žákovském jazyce liší od srovnatelných textů rodilých mluvčích. Teprve takové srovnání totiž může ukázat na skutečná specifika žákovského jazyka.

Mgr. Andrea Hudousková, Ph.D.
Ústav bohemistiky pro cizince a komunikace neslyšících
Filozofická fakulta Univerzity Karlovy
Na Příkopě 584/29
110 00 Praha 1
andrea.hudouskova@ff.cuni.cz

CC BY-SA 4.0.

LITERATURA

Confortiová, Helena. 1968. *Seznam nejfrekventovanějších českých sloves (s označením vidu, rekce a s příklady)*. Praha: SPN.

Council of Europe. 2001. *Společný evropský referenční rámec pro jazyky. Jak se učíme jazykům, jak je vyučujeme a jak v jazycích hodnotíme*. Přel. Jaroslava Ivanovová, Alena Lenochová, Jana Linková a Šárka Šimáčková. Olomouc: Vydavatelství Univerzity Palackého.

Čech, Radek, Pajas, Petr a Mačutek, Ján. 2010. „Full Valency. Verb Valency without Distinguishing Complements and Adjuncts." *Journal of Quantitative Linguistics* 17(4), s. 291–302.

Čermák, František a Holub, Jan. 2005. *Syntagmatika a paradigmatika českého slova 1. Valence a kolokabilita*. Praha: Karolinum.

Čermák, František. 1991. „Podstata valence z hlediska lexikologického." *Walęcja czasownika a problemy leksykografii dwujęzycznej*. Ed. Danuta Rytel-Kuc. Wrocław/Warszawa/Kraków: Wydawnictwo polskiej Akademii nauk, s. 15–40.

Daneš, František a Hlavsa, Zdeněk. 1981. *Větné vzorce v češtině*. Praha: Academia.

Grepl, Miroslav a Karlík, Petr. 1998. *Skladba češtiny*. Olomouc: Votobia.

Hlaváčková, Dana. 2008. *Databáze slovesných valenčních rámců VerbaLex*. Dizertační práce. Brno: FF MU.

Hudousková, Andrea. 2021. „Užití spojkových obsahových vět v češtině nerodilých mluvčích." *Nová čeština doma a ve světě* (2), s. 50–65.

Jelínek, Tomáš. 2015. *Skladební funkce a pád v korpusu: frekvenční analýza*. Praha: Karolinum.

Lopatková, Markéta et al. *2020. VALLEX 4.0*. THE LINDAT/CLARIAH-CZ Digital Library at the Institute of Formal and Applied Linguistics, Faculty of Mathematics and Physics, Charles University, http://hdl.handle.net/11234/1-3524 (přístup 10. 9. 2022).

Panevová, Jarmila. 1974. „On Verbal Frames in Functional Generative Description 1." *PBML* 22, s. 3–40.

Panevová, Jarmila. 1975. „On Verbal Frames in Functional Generative Description 2." *PBML* 23, s. 17–52.

Panevová, Jarmila. 1980. *Formy a funkce ve stavbě české věty*. Praha: Academia.

Panevová, Jarmila. 1998. „Ještě k teorii valence." *Slovo a slovesnost* 59(1), s. 1–13.

Panevová, Jarmila. 2020. „Valence a její univerzální a specifické projevy." In *Studie z české morfologie a syntaxe*. Jarmila Panevová. Praha: Karolinum, s. 109–115.

Rosen, Alexandr. 2017. „Valency Patterns in Czech Learner Corpora." *Práce filologiczne* (70), s. 377–395.

Sgall, Petr. 1967. *Generativní popis jazyka a česká deklinace*. Praha: Academia.

Sgall, Petr. 1986. *Úvod do syntaxe a sémantiky: některé nové směry v teoretické lingvistice*. Praha: Academia.

Svozilová, Naďa, Prouzová, Hana a Jirsová, Anna. 1997. *Slovesa pro praxi: valenční slovník nejčastějších českých sloves*. Praha: Academia.

Svozilová, Naďa, Prouzová, Hana a Jirsová, Anna. 2005. *Slovník slovesných, substantivních a adjektivních vazeb a spojení*. Praha: Academia.

Škodová, Svatava. 2018. „Sloveso JÍT v zrcadle užití nerodilými mluvčími češtiny." In *Čeština jako cizí jazyk v průsečíku pohledů*. Eds. Svatava Škodová, Milan Hrdlička. Praha: FF UK, s. 246–260.

Škodová, Svatava. 2020. „The verb jít as a representative of a motion event in space in texts by non-native speakers of Czech." *Studie z aplikované lingvistiky* 11, s. 88–111.